

щування кімнатних рослин для озеленення шкіл, дитячих садків, ясел, лікарень, організацій та підприємств — можна рекомендувати 26 видів рослин декоративного призначення, які не потребують особливих умов догляду.

Література

1. Левданская П.И., Мерло А.С. Комнатные цветочные растения. — Минск: Урожай, 1967. — 243 с.
2. Родина В.А. Цветоводство в школе. Пособие для учителей. Изд. 4-е, исп. и доп. — М.: Просвещение, 1974. — 254 с.
3. Юхимчук Д.Ф. Комнатное цветоводство — 4-е изд, доп. и перераб. — К.: Урожай, 1979. — 166 с.

АПРОБАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СОРТІВ І ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА

*Оніпко В.В., Малородна М.В.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Соняшник — відносно молода сільськогосподарська культура. Як олійну культуру його вирощують близько 200 років. Батьківщиною соняшнику вважають південно-західну частину Північної Америки. В Європу соняшник завезли іспанці у 1510 році, назвавши його перуанською хризантемою. Спочатку поширився як декоративна і городня культура. В Україну завезено у 18 столітті. Як олійну культуру вперше стали вирощувати в Україні в Росії, звідси він поширився в інші країни. Перший завод виробництва олії створено в середині 19 століття. Місцеві сорти мали низький вміст олії (28-30%) і дуже високу лузжистість (43-44%). Насіння сортів, створених академіком В.С. Пустовойтом містило вже 47-53% олії, а лузжистість їх не перевищує 22-25% [1].

Україна за посівними площами займає третє місце в світі, а за валовим виробництвом насінні — четверте. Основні посіви і виробництво сконцентровано у зоні Степу, зокрема у Дніпропетровській, Донецьк, Запорізькій, Херсонській, Одеській, Кіровоградській, Луганській та Полтавській областях, де виробляють 87% його насіння.

Посівна площа соняшника в Україні в 2002 році перевищила 3 млн. га. Урожайність у 1986-1990 рр. була 16,8 ц/га, в 1991-1996 рр. — 12,7 ц/га, в 1997-2001 рр. — знизилась до 9,3-12,1 ц/га. Це є наслідком недотримання вимог технології, збіднення асортименту сортів та гібридів соняшнику. Саме цими аргументами і обумовлено коло наших наукових досліджень по вивченню апробаційних особливостей соняшнику в умовах Новосанжарського району.

Район дослідження знаходиться в східно-лісостеповій ґрунтово-кліматичній зоні. Ґрунтовий покрив області обумовлений помірним континентальним кліматом, лісовою та степовою рослинністю. Ґрунтоутворюючі породи представлені четвертинними осадовими породами вітрового та водного походження. Найбільш поширені в області чорноземі глибокі малогумусні. Вміст гумусу в шарі 0-20 см складає 3,84%, у більш глибоких шарах ґрунту кількість його зменшується і на глибині 80-90 см його вміст складає близько 2,1%. Клімат регіону характеризу-

ється помірно холодною зимою і помірно теплим літом, середньою вологістю повітря і достатньою кількістю опадів. Середня температура повітря зимових місяців (грудень-лютий) — 6-8°C, весняних (березень — травень) — +7 ... + 9°C, літніх (червень — серпень) — + 19 ... +21°C, осінніх (вересень — листопад) — + 7 ... - 7°C. Довжина періоду вегетації в Полтавській області складає 157-172 доби. Влітку переважна більшість вітрів — північно-західного напрямку, а також східного і південно-східного.

Вирощування соняшнику здійснювали за інтенсивною технологією. Апробаційні особливості оцінювали за загальноприйнятими методами сортовивчення олійних культур [2].

У результаті сортовивчення було досліджено апробаційні особливості сортів і гібридів, дані наведені в таблиці 1.

Таблиця 1.

Апробаційні особливості сортів та гібридів соняшника

№ п/п	Сорт, гібрид	Висота рослини, см	Тип кошику	Сім'янка					Урожайність на-сіння, кг/м ²
				Панцерність	Колір	Маса 1000 сім'янок, г	Вміст олії, %	Лузжистість, %	
1.	Світанок	148	злегка опуклий	+	темно синій	46,6	51,8	22,2	2,49
2.	Родник	145	плоский	+	чорні	43,2	47,5	25,4	3,04
3.	Український скоростиглий	133	малий опуклий	-	чорні	55,3	51,3	24,5	2,44
4.	Прометей	123-165	середньо опуклий	-	чорні	71,5	49,1	22,7	2,55
5.	Красень	127-141	тонкий плоский	-	чорні	57,3	51,4	21,2	2,88
6.	Маслянка	116-126	тонкий плоский	+	чорні	63	42,6	20	2,79
7.	Сівер	201	злегка опуклий	-	темно сірий	48,6	50	21,8	2,31
8.	Еней	155-194	плоский	-	чорні	48,8	52,9	21,9	2,11
9.	Ковчег	169-171	плоский	-	чорні	65,7	49,7	18,2	2,81
10.	Атаман	150-190	Округлий	+	темно сірі	62-80	47-50	22,6	3,51
11.	Вніімк 1646 поліпшений	170-200	середньо опуклий	-	темно сірі	60-90	46-49	23-25	2,47
12.	Вніімк 6540 поліпшений	160-190	опуклий	-	темно сірі	65-90	44-49	24	3,04
13.	Зеленка 368 поліпшений	180	слабко опуклий	-	темно сірі	60-80	50,5	23,6	3,45

14	Флегман	160-190	опуклий	–	чорні	65-80	50	25	2,78
15	Пугадон	145-180	опуклий	–	темно-сірі	60-75	47-50	21-23	2,82

Визначивши висоту рослин було встановлено, що серед досліджуваних об'єктів найвищими були такі сорти і гібриди, як Атаман, Вниимк 1646 поліпшений, Вниимк 6540 поліпшений та Сівер. Найменшу висоту мали сорти та гібриди Маслянка, Прометей, Красень та Український скоростиглий. Більшість, 10 сортів та гібридів мали опуклий тип кошику і 5 — плоский. Серед досліджених сортів і гібридів найвищий урожай був у таких: Атаман, Зеленка 368 — 3,51–3,45 кг/м² поліпшений, а найнижчий у Енея — 2,11 кг/м². Досліджуючи апробаційні особливості сім'янки відзначено, що чорний колір сім'янок мають 7 сортів і гібридів: Родник, Прометей, Красень, Маслянка, Еней, Ковчег, Флагман. Лише один гібрид має темно-сірий смугастий колір, це ВНІІМК 6540 поліпшений. Найбільшу масу 1000 сім'янок мають 2 гібриди ВНІІМК 1646 поліпшений і ВНІІМК 6540 поліпшений. Найменшу масу має (43,2) має гібрид Родник. Найбільший вміст олії має сорт Еней 52,9%, а найменший — Маслянка 42,3%. Найбільша лузжистість у гібриду Родник 25,5%, а найменша 18,2% у гібриду Ковчег. Серед досліджених сортів і гібридів лише деякі мають панцерність — Світанок, Родник, Маслянка, Атаман.

Отже, дані дослідження по вивченню апробаційних особливостей соняшнику є надзвичайно актуальними та мають практичне значення з метою розширення асортименту сортів та збільшення урожайності цієї цінної олійної культури в умовах Лівобережного Лісостепу України.

Література

1. Лихочвор В.В. Рослиництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур. — 2-е видання, виправлене. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 808 с.
2. Мойсенченко В.Ф., Єщенко В.О. Основи наукових досліджень в агрономії: Підручник. — К: Вища школа, 1994. — 334 с.
3. Федоровский М.Т. Олійні культури в степу України. — К.: Вища школа, 1987. — 256 с.

БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН ОКОЛИЦЬ М. ПОЛТАВИ

*Оніпко В.В., Оніпко Р.В.
Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г. Короленка*

Лікарські рослини є одним із найголовніших джерел сировини для хіміко-фармацевтичної промисловості та виготовлення ліків. В останні роки медицина досягла значних успіхів у створенні синтетичних препаратів. Проте лікарські рослини і в наш час не втратили свого значення, а під час лікування деяких захворювань вони навіть домінують. При захворюваннях серця, печінки, шлунково-кишкового тракту застосовують 70 — 80 % препаратів із лікарських рослин [4]. Фармацевтична дія рослин пов'язана з специфічними хімічними речовинами, що містяться в них. Актуальність використання лікарських рослин значно зросла за